

Mária Martina Marthini

(Za) milovaná
Moja cesta s Cestou

(Za)milovaná
Moja cesta s Cestou

Mária Martina Marthini

(Za)milovaná
Moja cesta s Cestou

Vydal: © Zachej.sk, 2015

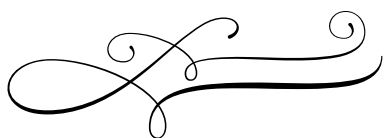
Autor: © Mária Martina Marthini

Grafika: © Tomáš Kyška

ISBN: 978-80-8211-011-4

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať v akejkoľvek podobe alebo akýmkoľvek spôsobom (elektronicky, mechanicky, fotokópiami alebo iným spôsobom bez súhlasu vlastníka autorských práv.

*Venujem pamiatke svojej maminky,
ktorá je už (tiež) Božou nevestou*

Príanie autorky

Veľmi túžim, aby ste v tomto svedectve hľadali stopy Boha a jeho Ducha väčšími než identifikáciu osôb v ňom spomínaných a ich osobných príbehov s tými, ktoré ste poznali, poznáte alebo by ste mohli poznať.

„Vždy som vnímal život predovšetkým ako príbeh... Príbeh je jazykom srdca. Naša duša nehovorí holými faktami matematiky alebo abstraktnými tvrdeniami systematickej teológie; hovorí v obrazoch a pocitoch príbehu... Je isté, že nepochopíme príbeh, v ktorom sa nachádzame. No aj tak potrebujeme, aby to malo nejaký zmysel... Podľa zlomku príbehu, ktorý nám Boh dovolil vidieť, Vábenie, ktoré cítime, je jeho volaním na cestu...“

John Eldredge: Posvätná romanca

„Prečo sa tvoja viera oslabí? Väčšinou preto, lebo postupne zabudneš na to, čo Boh už vykonal v tvojom živote, na zázraky, ktorých si bol svedkom. Ako to je možné zabudnúť na také niečo? Lahko. Stačí o tých veľkých zázrakoch nerozprávať, nesvedčiť, nehovoriť iným okolo seba a čas urobí svoje. A vo chvíľach útokov Zlého na našu vieru sa nemáme o čo oprieť, pretože si to už nepamätáme, a tak s ľahkosťou uveríme klamstvu diabla, že Boh nemiluje, že sa nestará, dokonca – že vôbec neexistuje... Ja si naozaj už nepamätám tie malé či veľké zázraky, o ktorých som prakticky nikomu nepovedal. Je mi to ľúto, pretože vtedy to moju vieru veľmi upevnilo. Povedal som si, že kedykoľvek sa čosi stane, ak by som to aj nemal komu porozprávať, jednoducho si to zapíšem. Keď si neskôr čítam, čo sa kedysi stalo, niekedy mi to pripadá ako rozprávka, akoby som to ja neprežil. A predsa som to bol ja, ktorý o tom svedčil. Ak Boh vtedy takto pôsobil, bude pôsobiť aj teraz. Novým spôsobom, no bude.“

Róbert Balek, verbista a misionár v Rusku

„Boh je hĺbka. Tajomstvo Boha nemôžeme pochopiť. Môžeme ho len precítiť...“

Rastislav Dvorový, rímskokatolícky kňaz a sprievodca po Svätej zemi

Úvod 1

Keď Eliáš počul tichý, lahodný šum, zahalil si tvár plášťom, vyšiel a zastal pri vchode do jaskyne...

Bol skorý jarný večer. Po mládežníckej omši v konkatedrále mal byť v úpécéčku¹ koncert skupiny *3otri*. Rozhodla som sa, že pôjdem, hoci Anka odmietla, lebo sa musela ešte učiť. Rýchlo a obratne som si našla dvoch mužských náhradníkov, Jara a Mira, i keď aj oni sprvu váhali. Svojou energickosťou okorenenou štipkou koketérie som ich ľahko získala pre vlastný egoistický zámer – byť blízko Miloša, ktorý si ma v ten večer takmer nevšimol; byť blízko, pozorovať ho, obšmietať sa okolo neho a – čakať. Na odrobinku pozornosti, hoci na ten najmenší náznak: „Tak dobre, áno, chcem ťa, iba teba... Už som sa rozhodol: Si to ty! Poď, vydajme sa na spoločnú cestu do raja...“ Čakala som na niečo také, ukrytá v kroví, čo som si vytvorila z dvoch nič netušiacich (?) hlupáčikov, ktorých, i keď som mala svojim spôsobom rada, som v ten večer iba využila a ktorých som bola ochotná okamžite odhodiť, keby prišiel on a – čo? Vykúpil ma z mojej biedy? Asi áno. A ja by som zase jeho z tej jeho životnej biedy, ktorú som tak dobre poznala – spasila...

Koncert nie a nie začať, tak som sa veselo, bláznivo, nonšalantne bavila raz s Jarom, raz s Mirom, hlasito som sa smiala, vysielala som úsmevy na všetky strany a – pohľadom som stále zabľúdila tam, kde bol Miloš. Chvíľu sedel v kúte na konci gauča v dievčenskej spoločnosti a tiež sa zdalo, že sa baví. V ďalšom momente sa však nečakane zodvihol a priam vyletel von zo sály. Za kým? Presnejšie – za akým dievčaťom zasa? Chalani zo skupiny začínali búšiť na bicie a gitary, hučali

1 Univerzitné pastoračné centrum

do mikrofónov. To ma nachvíľu vytrhlo z myšlienok a nútilo započúvať sa do slov *Magnifikatu: Veľké veci mi urobil Ten, ktorý je mocný a sväté je Jeho meno...* Sotva spustili prvé verše, vošiel Miloš, rovno uprostred piesne, nedbajúc na nič, viac ako zamyslený, prešiel okolo mňa a nesadol si na voľné miesto vedľa, lež na opačný koniec gauča. Hudba síce trhala jeho telom, myslou však bol v nesmiernych a mne neznámych dialavách... Nad čím a kým tak urputne premýšľa? Čo zasa rieši? Súvisí to aspoň trochu so mnou? *Veľké veci mi urobil Ten, ktorý je mocný a sväté je Jeho meno...* Refrén ma začal vťahovať do spomienok na veľké veci, ktoré urobil Boh v mojom živote. Vytrhol ma z nich Milošov prudký pohyb od gauča okolo mňa ku skupinke ľudí predou mnou, kde opäť nechýbali dievčatá. *Veľké veci mi urobil Ten, ktorý je mocný a sväté je Jeho meno...* Refrén znovu doliehal. A okrem neho už aj Miro, ktorý mi pripomenul, že je veľa hodín, takže by sme mali ísť, ak sa nechcem zasa poberať pustým nočným Prešovom veľmi neskoro a sama. Kým sme si brali veci a vychádzali von, pieseň doznela a jeden člen kapely začínal rozprávať o pôvode názvu *3otri* a o vlastnej skúsenosti s Bohom...

Vzduch bol v tú skorú jarnú noc čerstvý. Do mysle mi prenikala sviežosť a čistota a po líkach ma pohládzal jemný vánok. V hĺbke srdca som však cítila bolesť. Bolesť spôsobenú ďalším Milošovým sklamaním.

Vošla som do prázdneho bytu a ľahla si na posteľ s nohami nahor kvôli nízkemu tlaku i búšiacemu srdcu a s očami upretými do bieleho stropu. A kdesi tam sa zrazu objavila prvá myšlienka napísať knihu i jej presný názov – *Moja cesta s Cestou...*

Úvod 2

Ja som

Je október. Vôkol mňa všetkými farbami hýri jeseň a v prešovských kostoloch hýria misie. Začali v pondelok a potrvajú dva týždne. Vo mne však Pán začal konať už skôr. Moje misie sa začali už vo štvrtok predtým – práve v deň začiatku Roka viery, a to úplne prosto. Na fakulte som doučila skoro a obed v školskej jedálni ešte nedávali, tak mi napadlo vystúpiť na blízku Kalváriu. Už dlho som tam nebola a túžila som zase po čase posedieť si na kamennej lavičke, kochať sa pohľadom na celý Prešov, vpíjať do seba atmosféru prebúdajúcej sa jesene a – rozprávať sa s Pánom. Vydala som sa po chodníku, keď mi zišlo na um pomodliť sa počas cesty ruženec. Je október, sestrin priateľ je veľmi vážne chorý a dnes som sa zaňho ešte nemodlila, aj Milošovu stratu a fakt, že má ďalší vzťah, stále nedokážem prijať, nuž úmyslov a dôvodov modliť sa je dosť. Okrem toho – aspoň tá cesta na Kalváriu nebude taká prázdna, ale užitočná. Veď zvyknem hovoriť, že všetko dobré a pekné si človek musí zaslúžiť.

Tak som sa začala modliť bolestný ruženec. Ja, ktorá som dlho mala problém prijať túto stereotypnú modlitbu do svojho života a cítila som kdesi v sebe pohrdanie voči nej. Od istého času ma však rytmus ruženca upokojoval, *ukolísaval*, ako vrazil nedávno Svätý Otec Benedikt XVI., pomáhal mi zaháňať nervózne a nepokojujúce myšlienky. A to aj vtedy, keď ma pri modlitbe rozptyľovalo množstvo vecí – ruch ulice, ľudia, výklady obchodov, hluk áut. V tom vizuálno-akustickom chaose som stále cítila ružencový rytmus. A to stačilo. Bohu to stačilo. Boh nechcel odo mňa urputnú meditáciu nad každým Zdravasom. Ani teraz. Kráčala som pomaly, v tichu, sama, zastavujúc sa pri jednotlivých výjavoch krížovej cesty. Jeden Zdravas

bol verbálny, druhý iba myšlienkový. Niekedy ma zvláštne oslovil niektorý výjav. Akokoľvek nedokonalé boli postavy na ňom, predsa sa ma dotýkali Ježišove zviazané ruky vystupujúce z kamennej steny smerom ku mne; jeho oči plné bolesti a strachu sa pozerali práve na mňa a jeho pootvorené ústa akoby mi vraveli: *Milujem ťa. Trpím práve pre teba. Ja som tvoj Snúbenec, tvoj Ženích a tvoj Milenec...* Ako mi to hovoril, spontánne som sa začala usmievať a cítila som pokoj, úžas a fascináciu...

Po výstupe a po obede som prišla na byt, urobila som si kávu a pokračovala som v čítaní knihy Katrin Zeno *Som žena*. Odporučila mi ju psychiatrička, dávajúca aj prednášky pre snúbencov, keď som po definitívnom rozchode s Milošom mala vážne problémy s hlavou, srdcom a vierou. Najprv som ňou, samozrejme, pohrdla a nechala som ju odležať na poličke takmer pol roka. Medzitým sa veci pohli, cez Katrin Zeno a jej druhú knihu *Keď život nejde podľa tvojich predstáv* Pán začal moje uzdravovanie a oslobodzovanie od Miloša, lenže bolo ho treba akosi dovrieť. Mne sa však zdalo, že nie a že *Som žena* sú táraniny, ktoré už poznám a nepotrebujem, tak som sa rozhodla psychiatricku knihu vrátiť. Volala som jej, aby som si dohodla termín, no nedvíhala mi. Ani potom sa mi dlho nezóvala (neskôr som sa dozvedela, že práve vtedy bola v Lurdoch, mobil jej zmokol a moje číslo sa jej vymazalo) a ja som v tom čase akosi nemala čo čítať, nuž siahla som po tejto knihe. Obracala som stranu za stranou, prestávala som počítať, koľko ich ešte zostáva do konca kapitoly, pretože som sa celkom ponorila do obsahu. Ale v to štvrtkové popoludnie, krátko pred bohoslužbou, ktorá otvárala Rok viery v našej arcidiecéze, som narazila na veci, ktoré mi vyrazili dych. Katrin Zeno prežila čosi veľmi podobné tomu, čo som prežila ja s Milošom, a dokázala to vyjadriť slovami, ktoré triafali do čierneho a ktoré som potrebovala počuť, aby som niečo v sebe vyriešila, aby som dostala odpovede na otázky, čo sa vo mne sformulovali;

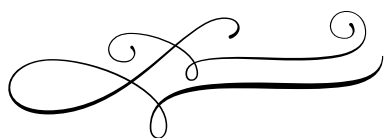
a ja som jej slovám *uverila*, pretože tá jasnosť jej argumentov bola taká oslňujúca, že som zrazu nepochybovala, že Katrine tie slová vnikol Boh. A bola som si istá, že nimi teraz hovorí ku mne, aby som sa už netrápila. *Som žena* nie je Biblia, iba výklad a aplikácia *Teológie tela* Jána Pavla II. prepojená s osobným príbehom autorky, no predsa som v tej knihe opäť po čase našla Pána. V ten slávny deň sa Pán nanovo prebudil v mojom srdci a dal sa mi spoznať ako *môj Snúbenec, Ženích a Milenec...*

Dnes, keď sa vám v tom istom čase ponúka možnosť vypočuť si viacero prednášok pre ženy, som rád, že ste prišli práve k nám. Nie je to náhoda. To Boh vás viedol sem, pretože má s vami osobitný plán; pretože práve na tomto mieste máte počuť niečo, čo sa vás má dotknúť a čo možno zmení váš život... Ak čakáte, že vám povieme niečo nové a iné než to, čo ste už počuli niekoľkokrát v živote, tak čakáte márne. My nebudeme hovoriť nič, čo by už nebolo v evanjeliách. Máte však možnosť počuť to novým spôsobom a je šanca, že vám práve vtedy niečo podstatné docvakne... Je v mojom živote niečo, čo Boh uzdravil? Je tam nejaká závislosť, od ktorej ma Boh oslobodil? Mám vo svojom živote osobnú skúsenosť s Bohom? Ak áno, tak potom nemôžem mlčať. Keď niekto má osobný vzťah s Bohom, musí ísť a zvestovať to iným a povzbudzovať ich, že aj oni môžu zažiť niečo také. Viera nie je súkromná záležitosť! O svoju skúsenosť viery sa musím deliť s inými. Je to buď – alebo. Buď mám s Bohom osobný vzťah a svedčím o tom, alebo ho nemám a usilujem sa oň. Ale ak taký vzťah mám, no mlčím, budem sa za to na konci pred Pánom zodpovedať... Tu nejde o fazuľky. Tu ide o večnosť...

Je október. Vôkol mňa všetkými farbami hýri jeseň a v prešovských kostoloch, v jednom za druhým počujem stále to isté, iba vždy inak. A v sebe cítim a nosím už veľmi dlho niečo, čo sa aj pokúšam postupne dávať von, no akosi to nejde alebo to iných nezaujímá, alebo na to nemajú čas, alebo prichádza

rozumový argument: Dnes, keď je tak veľa duchovnej literatúry, keď kňazi kážu ostošeť, keď rádiá vysielajú rôzne zaujímavé relácie, keď počuť toľko osobných svedectiev, čo iné a nové chceš ešte ľuďom povedať – ty? A ak už to chceš naozaj urobiť, mala by si si predtým dôkladne naštudovať aspoň polovicu z toho, čo... Nie, nie, nie. Toto nie je habilitačná práca. *Živá skúsenosť viery nie je vecou rozumu, ale srdca a je veľmi individuálna a osobitá.* Tak počujem vraviť jednu introvertnú laickú misionárku z USA, ktorá sa vraj odjakživa bála lietania a uzdravila sa z toho, až keď ju Pán povolal na misie. A počula som tiež, že k Bohu vedie toľko ciest, koľko je ľudí. Všetky sú teda „o tom istom“, ale každá je iná. A všetko toto ma povzbudzuje, aby som začala realizovať tú radikálnu výzvu, ktorú som začula uprostred hýriacej jesene a prešovských misií.

Som na ceste a píšem z cesty, nie z cieľa. Ten neviem, kde bude, no to, čo viem isto, je, že po tejto ceste už kráčam s Cestou, ktorá má povedie. Rada by som vás pozvala na toto putovanie po mojej životnej ceste – od začiatku, keď som ešte nevedela, že je aj Cesta, cez chvíľu, keď Cesta vstúpila na moju cestu, až po bod, v ktorom sa nachádzam a v ktorom už určite viem, že je Cesta, ktorá ma nikdy neopustí...

Moja cesta bez Cesty

Hm... Obávam sa, že vás tieto úvodné kapitoly budú trochu nudiť. Napriek tomu vám neodporúčam, aby ste ich preskočili. I ja som sa musela prelúskat' dosť nudnými „škrupinami“ kníh ako *Som žena*, *Bláznivá láska*, *Stín Otce* či *Quo vadis*, kým som sa dostala k ich najšťavnatejšiemu jadrú...

1.***Ak nebudete ako deti...?***

Kdesi na samom počiatku svojej cesty vidím zatemnenú starú kuchynku, stôl, zažaté sviece adventného venca a päť párov ženských rúk zložených v modlitbe. Dva páry patria babkám, starej a prastarej, jeden je mamin a zvyšné sú sestrine a moje. Pery odriekajú, čo majú, prsty preberajú ružencové zrnká. Je to takmer nekonečný proces. Ja a sestra sa už nevieme dočkať, kedy skončí, kedy povieme *amen* a kedy budeme môcť otvoriť JKS² a začať predčasne nôtiť koledy. Tie, ktorými nás mama v celkom útľom veku uspávala – popri rozprávkach, samozrejme. Asi tam sme sa ich naučili. Nuž a po koledách – rošambo! Vysokozbožný priestor kuchyne sa v okamihu premení na diskotekovú sálu: zažnú sa reflektory, v rádiu zaznie ABBA a na parket vystúpia dve malé tanečnice priodeté do najextravagantnejších hávov, obuté v maminých topánkach, s pierkami z pravej domácej hydiny vo vlasoch. Naozaj netreba veľa a z obyčajných dievčat sa razom stanú speváčky legendárnej skupiny.

Občas uvažujem, ako skoro a úplne nevinne sa do človeka začína vkrádať modloslužba. Hm, teraz si asi poviete, že preháňam alebo že to vyznieva prepriato a zaváňa stredovekým puritánstvom á la svätý Augustín. Keď sa však pozerám ďalej a vidím, čo sa dialo v mojom živote neskôr, toto hodnotím ako zárodok modloslužby. Otázne je, či sa takýmto veciam človek mediálnej doby môže vyhnúť. Deti sa predsa potrebujú hrať a mať vzory. Lad medzi vzorom a idolom je však nebezpečne tenký. Ba ešte aj keď sa dnes otvorene hovorí o spevákoch, hercoch či športovcoch ako o idoloch, chápeme to iba ako nevinné cudzie slovo. Nikto si ho nepreloží ako – modla...

Naša rodina bola vždy okej. Každý sa narodil, kedy sa mal narodiť; každý sa ženil a vydával, kedy a ako sa mal; prababkin brat bol dokonca kňazom a na tento fakt som bola i ja istý

čas až nepatrične hrdá. Takmer počas celého môjho detstva sme všetci spolu chodievali do cerkvi, teda praktizovali sme východný obrad, hoci ja a sestra sme pokrstené ako rímsko-katolíčky. Nedeľu čo nedeľu sme v zástupe vojnovým krokom maširovali do chrámu. Prvý pár som predstavovala ja so sestrou, druhý rodičia a za nimi starí rodičia. Poradie posledných dvoch párov mohlo byť fakultatívne; v každom prípade na nás však spočívalo vševidiace oko rodiny. Hoci sme neboli dvojčky (rozdiel medzi nami je dvojročný), šaty sme museli mať vždy rovnaké, vlasy museli byť vždy dôsledne upravené – jednoducho tip-top. V lavici sme tiež boli na očiach, preto sme sa museli správať slušne. Po každom nežiaducom pohybe nasledovalo upozornenie pošeptaním alebo buchnátom. To, na čom záležalo, bolo, aby si o nás ľudia nemysleli nič zlé a aby o nás nikdy nič zlé nehovorili. Čo som sa ešte v tomto období naučila, bolo bedlivé pozorovanie iných, keď kráčali v rade na sväté prijímanie. Kto má čo oblečené, či je to nedeli prináležiaci odev a či nie je náhodou krajší než ten môj. Ak sa zistilo, že áno, najbližšiu nedeľu bol reparát.

V takýchto intenciách sa niesli moje účasti na bohoslužbách niekoľko rokov. Keď o tom teraz uvažujem, je pozoruhodné, ako sa popri tom všetkom banálnom, prízemnom a pre postoj vlašného kresťana príznačnom na mňa nabalilo a doslova až nalepilo aj veľa pozitívneho, na čom neskôr mohol Pán v mojom živote stavať. V pamäti sa mi vynára trúchlivá atmosféra veľkonočných obradov, procesia okolo chrámu s tzv. plašenicou, spevy, slovami také bohaté a nápevmi také drásajúce, uctenie si Krista v hrobe... A potom veľkonočné ráno – slnkom zaliate lúky plné púpav, košíky s rozvoniavajúcim jedlom, radostné, hoci už klišéovité *Christos voskrese i zmertvych* – to sú vzácne veci, viaceré špecifické len pre východný obrad. Hoci som významu toľkokrát spievaných slov takmer nerozumela (vedela som len, že ich je veľmi veľa a že veľkonočné obrady sú najdlhšie v celom roku a musí sa pri nich veľa stáť), pozvoľna som ich do seba nasávala a mám ich až dote-

raz priam v krvi. Podobne aj všetky úkony kňaza. Pamätám si dokonca, že raz otec Marcel, o ktorom budem podrobnejšie rozprávať neskôr, zvaný v našom kontexte mierne deho- nestujúco *pop*, začal praktizovať veľkopôstne piatkové obrady aj s jedným špeciálnym úkonom – prostráciou, čo bolo vlastne líhanie na zem; robil to v prvom rade on, ale očakávalo sa to aj od veriacich, aspoň od tých mobilnejších. Spomínam si na nesmierne pobúrenie, s akým sa na tento úkon v našej rodine reagovalo: „Tot pop ňe je normalny! Ta jak šaľeni budzeme na žem ľihac!“ Pán mi po mnohých rokoch dal milosť pochopiť to. Význam slov a najmä kňazových úkonov počas bohoslužby mi poodhalila jedna kniha, ktorej korektúry mi „náhodou“ boli zverené. Autor sa v nej venuje dôkladnému opisu a vysvetľovaniu všetkých bohoslužobných úkonov a formuliek. Zostala som očarená, keď som odhalila úžasnú symboliku všetkých gest, ktoré kňaz koná a ktoré mi – priznám sa – neraz pripadali aj smiešne. A čo sa týka modlitby poležiačky, prostrácie – v období, keď som prežívala strašnú psychickú krízu a snažila som sa čo najintenzívnejšie modliť za Miloša, za jeho srdce a náš vzťah, prirodzene som začala cítiť túžbu zísť až na zem a naplno, absolútne sa oddať Bohu, odovzdať mu celé svoje bytie. Urobiť niečo podobné ako kňazi a rehoľníci pri skladaní sľubov. Ísť pred Božou tvárou až do prachu, z ktorého sme boli vzatí (teda presnejšie, ako raz poznamenal jeden páter misiónár, len muži! Ženy sú z rebra ☺). A vtedy som zažila, že modliť sa poležiačky je niečo jedinečne hlboké...

Do škôlky sme ja a sestra chodievali veľmi málo. Sestra v podstate prišla len vtedy, keď sa bolo treba fotografovať. Hneď potom ju dedo zobral domov. Ja som v tom „údolí násilia“ musela zotrvať trochu dlhšie. Cítila som sa tam ako vo väzení a neraz som plakala. Zrejme aj preto sa rodičia napokon uzhodli na tom, že bude lepšie, ak zostaneme so sestrou viacej doma a budeme sa hrať spolu so starými rodičmi.

Kdesi tu budú korene mojej silnej naviazanosti na vlastnú